

*Către: Doamna Ludmila CATLABUGA,
Ministra Agriculturii și Industriei Alimentare*

Nr. 19-25/SD din 12 februarie 2025

Ref.: Proiectul Programului Strategic al Politicii Agricole 2025-2030 (PSPA)

Stimată dna Ministră,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) Vă adresează cele mai înalte considerațiuni și apreciază deschiderea pentru un dialog constructiv și continuu, care oferă posibilitate de a exprima și participa în procesul de legiferare. Urmare a consultării proiectului Programului Strategic al Politicii Agricole 2025-2030 (PSPA), intervenim cu unele propuneri și obiecții după cum urmează:

Comentariile sectorului avicol

A. Pentru a evalua în ce măsură este reflectat sectorul avicol în documentul „Programul Strategic al Politicii Agricole 2025-2030” al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova, este esențial să analizăm secțiunile relevante care abordează acest sector.

Abordarea generală

- 1) **Obiectivele generale:**
  - Documentul include obiective specifice care vizează îmbunătățirea veniturilor fermierilor și creșterea competitivității în agricultură, ceea ce poate influența pozitiv sectorul avicol prin sprijinirea fermelor avicole.
- 2) **Sustenabilitate și practici durabile:**
  - Este menționată importanța promovării practicilor agricole durabile, inclusiv în sectorul avicol, pentru a asigura o producție viabilă și reziliență la schimbările climatice.
- 3) **Intervenții sectoriale:**
  - Documentul detaliază intervenții specifice pentru diverse sectoare agricole, inclusiv sprijin pentru dezvoltarea sectorului avicol, ceea ce sugerează o abordare similară ar putea fi aplicată și sectorului avicol, deși nu este specific menționat în mod direct.
- 4) **Aspecte de siguranță alimentară:**
  - Se subliniază nevoia de a îmbunătăți bunăstarea animalelor și de a combate rezistența la antimicrobiene, aspecte relevante pentru industria avicolă.

Concluzie:

În concluzie, sectorul avicol este reflectat în document prin prisma obiectivelor generale de sprijinire a veniturilor fermierilor și promovării practicilor durabile. ***Cu toate acestea, detaliile***

specifice referitoare la intervențiile directe pentru sectorul avicol sunt limitate, iar documentul ar putea beneficia de o abordare mai explicită în ceea ce privește strategiile și măsurile dedicate acestui sector important.

I. Pentru a reflecta sectorul avicol în *obiectivele generale* ale Programului Strategic al Politicii Agricole 2025-2030, este necesar să se integreze aspecte specifice care să vizeze dezvoltarea, sustenabilitatea și competitivitatea acestui sector.

Integrarea sectorului avicol în obiectivele generale:

1) *Sprrijinirea veniturilor fermelor avicole:*

- Obiectivul General 1 ar putea include măsuri specifice pentru sprijinirea veniturilor fermelor avicole, prin subvenții și programe de dezvoltare care să ajute la diversificarea producției și la creșterea eficienței economice.

2) *Promovarea practicilor durabile:*

- În cadrul Obiectivului General 1.2, ar trebui să se sublinieze importanța promovării practicilor de creștere a păsărilor care respectă standardele de bunăstare animală și care reduc impactul asupra mediului, cum ar fi gestionarea deșeurilor și utilizarea resurselor regenerabile.

3) *Îmbunătățirea competitivității:*

- Obiectivul General 2 ar putea include măsuri specifice pentru îmbunătățirea poziției fermierilor avicoli în lanțul valoric, prin acces la tehnologie modernă, formare profesională și asistență în marketing.

4) *Siguranța alimentară:*

- În cadrul Obiectivului General 3.2, se poate adăuga un accent pe producția de carne de pasăre și ouă de calitate superioară, care să răspundă cerințelor consumatorilor privind sănătatea și siguranța alimentară.

5) *Inovație și cercetare:*

- Obiectivul Transversal ar putea promova cercetarea în domeniul aviculturii, inclusiv dezvoltarea de noi tehnologii pentru îmbunătățirea sănătății animalelor și a productivității.

Prin aceste măsuri, sectorul avicol ar putea beneficia de o mai bună integrare în strategia generală a agriculturii, contribuind astfel la dezvoltarea economică durabilă a zonei rurale și la asigurarea securității alimentare în Republica Moldova.

II. Pentru a reflecta sectorul avicol în cadrul *obiectivelor de sustenabilitate și practici durabile* din Programul Strategic al Politicii Agricole 2025-2030, se pot lua în considerare următoarele aspecte:

Aspecte pentru integrarea sectorului avicol

- 1) *Promovarea bunăstării animalelor:*
  - Introducerea unor standarde stricte de bunăstare a păsărilor, care să asigure condiții adecvate de creștere și îngrijire, contribuind astfel la o producție sustenabilă și etică.
- 2) *Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră:*
  - Implementarea tehnologiilor inovatoare pentru reducerea emisiilor în fermele avicole, cum ar fi utilizarea sistemelor de gestionare a dejecțiilor care minimizează impactul asupra mediului.
- 3) *Utilizarea resurselor regenerabile:*
  - Promovarea utilizării energiei solare sau a altor surse regenerabile în fermele avicole pentru a reduce dependența de combustibili fosili și a îmbunătăți eficiența energetică.
- 4) *Gestionarea eficientă a resurselor:*
  - Implementarea unor practici de gestionare a apei și furajelor care să optimizeze consumul și să minimizeze risipa, contribuind astfel la o utilizare mai sustenabilă a resurselor naturale.
- 5) *Cercetare și dezvoltare:*
  - Susținerea cercetării în domeniul aviculturii pentru a dezvolta rase de păsări mai rezistente la boli și adaptate la condițiile climatice locale, ceea ce ar putea spori sustenabilitatea pe termen lung.
- 6) *Educație și formare:*
  - Organizarea de programe de formare pentru fermieri axate pe practici durabile în avicultură, inclusiv gestionarea sănătății animalelor și utilizarea tehnologiilor moderne.
- 7) *Certificare ecologică:*
  - Încurajarea certificării produselor avicole ecologice, care să răspundă cerințelor consumatorilor pentru alimente sănătoase și produse într-un mod sustenabil.

Prin integrarea acestor sugestii în cadrul obiectivelor de sustenabilitate, sectorul avicol poate contribui semnificativ la realizarea unei agriculturi durabile și reziliente, asigurând în același timp securitatea alimentară și bunăstarea animalelor.

III. Pentru a reflecta sectorul avicol în cadrul *intervențiilor sectoriale* din Programul Strategic al Politicii Agricole 2025-2030, este esențial să se dezvolte măsuri specifice care să abordeze nevoile și provocările unice ale acestui sector.

Aspecte pentru intervenții sectoriale în avicultură:

- 1) *Srijin financiar pentru modernizarea fermelor avicole:*
  - Implementarea unor programe de subvenții sau credite cu dobândă redusă pentru fermierii care doresc să investească în tehnologie modernă și echipamente eficiente energetic.

- 2) *Dezvoltarea infrastructurii de procesare:*
  - Crearea unor măsuri specifice pentru sprijinirea construcției sau modernizării unităților de procesare a produselor avicole, astfel încât să se îmbunătățească calitatea și siguranța alimentelor.
- 3) *Promovarea cercetării și inovării:*
  - Finanțarea proiectelor de cercetare care vizează dezvoltarea de rase avicole rezistente la boli, precum și studii privind nutriția și bunăstarea animalelor.
- 4) *Formare profesională și educație:*
  - Organizarea de cursuri și ateliere pentru fermieri, axate pe cele mai bune practici în avicultură, inclusiv gestionarea sănătății animalelor și utilizarea eficientă a resurselor.
- 5) *Certificare ecologică și standarde de calitate:*
  - Implementarea unor scheme de certificare pentru produsele avicole ecologice, care să răspundă cerințelor pieței pentru alimente sănătoase și produse într-un mod sustenabil.
- 6) *Promovarea comercializării produselor avicole:*
  - Măsuri de sprijin pentru promovarea produselor avicole pe piețele interne și externe, inclusiv participarea la târguri internaționale și campanii de marketing.
- 7) *Gestionarea riscurilor:*
  - Crearea unor fonduri de rezervă sau asigurări specifice pentru fermierii din sectorul avicol, care să îi protejeze împotriva pierderilor cauzate de boli sau condiții climatice extreme.
- 8) *Colaborare între sectoare:*
  - Încurajarea colaborării între sectorul avicol și alte sectoare agricole pentru a promova sinergii și a maximiza eficiența utilizării resurselor.

Prin implementarea acestor măsuri în cadrul intervențiilor sectoriale, sectorul avicol ar putea beneficia de un suport mai bine structurat, contribuind astfel la creșterea competitivității, sustenabilității și rezilienței acestuia în fața provocărilor economice și ecologice.

IV. Pentru a reflecta sectorul avicol în cadrul *aspectelor de siguranță alimentară* din Programul Strategic al Politicii Agricole 2025-2030, este important să se integreze măsuri și politici care să abordeze specificitățile acestui sector.

Aspecte pentru integrarea sectorului avicol în aspectele de siguranță alimentară:

- 1) *Monitorizarea sănătății animalelor:*
  - Implementarea unor programe stricte de monitorizare a sănătății păsărilor, pentru a preveni răspândirea bolilor infecțioase care ar putea afecta siguranța alimentară.
- 2) *Controlul reziduurilor:*
  - Stabilirea unor standarde clare pentru monitorizarea reziduurilor de medicamente și substanțe chimice în produsele avicole, asigurându-se că acestea respectă normele de siguranță alimentară.

- 3) *Certificarea și trasabilitatea produselor:*
  - Crearea unui sistem de certificare și trasabilitate pentru produsele avicole, care să permită consumatorilor să identifice sursa alimentelor și să aibă încredere în calitatea acestora.
- 4) *Educația consumatorilor:*
  - Dezvoltarea campaniilor de informare pentru consumatori privind importanța alegerii produselor avicole de calitate, inclusiv cele ecologice sau provenite din ferme cu standarde ridicate de bunăstare animală.
- 5) *Promovarea practicilor durabile:*
  - Încurajarea fermierilor să adopte practici agricole durabile care nu doar că îmbunătățesc calitatea produselor, dar contribuie și la protejarea mediului, ceea ce este esențial pentru siguranța alimentară pe termen lung.
- 6) *Colaborarea interinstituțională:*
  - Consolidarea colaborării între instituțiile responsabile de sănătatea animalelor, siguranța alimentară și mediul înconjurător pentru a aborda problemele complexe legate de producția avicolă.
- 7) *Răspuns rapid la crize:*
  - Stabilirea unor protocoale clare pentru gestionarea crizelor legate de siguranța alimentară în sectorul avicol și de porcine, inclusiv planuri de reacție rapidă în caz de focare de boli sau contaminări.

Prin implementarea acestor măsuri, sectorul avicol poate contribui semnificativ la asigurarea unei hrane sigure și nutritive pentru populație, sprijinind totodată dezvoltarea durabilă a agriculturii în Republica Moldova.

B. Evaluarea sectorului avicol în contextul strategiei de dezvoltare agricolă a Republicii Moldova relevă mai multe implicații negative, în special din cauza poziționării sale defavorabile în criteriile de selecție pentru proiectele investiționale.

- 1. Implicații negative asupra dezvoltării sectorului**
  - 1) *Acces limitat la finanțare:*
    - Punctajul scăzut (10 puncte) al sectorului avicol comparativ cu alte sectoare zootehnice reduce semnificativ șansele fermelor avicole de a accesa fonduri pentru modernizare și dezvoltare, ceea ce afectează competitivitatea acestora pe piață.
  - 2) *Inovație și modernizare stagnante:*
    - Lipsa de sprijin financiar duce la stagnarea inovației și a modernizării tehnologiilor utilizate în avicultură, ceea ce poate afecta eficiența și calitatea producției.
- 2. Impact asupra siguranței și securității alimentare**
  - 1) *Reducerea producției interne:*

- Oferirea de prioritate altor sectoare poate duce la o diminuare a producției interne de carne de pasăre și ouă, afectând astfel disponibilitatea alimentelor pe piață.

2) *Dependenta de importuri:*

- Dacă sectorul avicol nu este susținut corespunzător, țara ar putea deveni mai dependentă de importurile de produse avicole, ceea ce ar afecta securitatea alimentară națională.

3. Impactul redus asupra mediului

1) *Practicile agricole ne sustenabile:*

- Fără sprijin pentru adopția unor practici durabile, fermele avicole ar putea continua să utilizeze metode care nu respectă standardele ecologice, contribuind astfel la degradarea mediului.

2) *Emisii ridicate:*

- Lipsa investițiilor în tehnologii ecologice poate duce la emisii mai mari de gaze cu efect de seră din sectorul avicol, contrar obiectivelor strategice privind reducerea emisiilor.

4. Mediu concurențial

1) *Dezavantaj competitiv:*

- Poziționarea defavorabilă a sectorului avicol în comparație cu alte sectoare creează un dezavantaj competitiv, afectând capacitatea acestuia de a concura pe piața internă și externă.

2) *Concentrarea resurselor:*

- Resursele limitate alocate sectorului avicol pot duce la concentrare excesivă a capitalului și atenției în alte sectoare, afectând diversificarea economică.

5. Lipsa de transparență în criteriile de evaluare

1) *Critici legate de echitate:*

- Criteriile de selecție care favorizează alte sectoare pot fi percepute ca fiind inechitabile, generând nemulțumiri în rândul fermierilor din sectorul avicol.

2) *Risc de interpretare subiectivă:*

- Criteriile ambigue sau neclar definite pot conduce la interpretări subiective în evaluarea proiectelor, afectând corectitudinea procesului decizional.

6. Procese birocratice

1) *Întârzierea accesului la fonduri:*

- Procesele birocratice complicate pot întârzi accesul fermierilor la finanțare, afectând implementarea proiectelor necesare pentru modernizare.

2) *Costuri administrative ridicate:*

- Fermierii pot suporta costuri administrative semnificative pentru a naviga prin procesele birocratice, ceea ce poate descuraja investițiile în sectorul avicol.

C. Probleme, generate de renunțarea la mecanismul de plată post-investiție

Mecanismul de plată post-investiție, aplicat până în anul 2024, a avut un rol esențial în stimularea fermierilor să implementeze proiecte eficiente și să gestioneze fondurile într-un mod responsabil. Acest sistem a permis alocarea resurselor către fermierii capabili să finalizeze proiectele la standarde ridicate, contribuind direct la îndeplinirea priorităților strategice din sectorul agricol. Un avantaj semnificativ al acestui mecanism este eliminarea întârzierilor din etapa inițială a proiectelor. Fermierii nu sunt nevoiți să aștepte aprobarea dosarului pentru a începe investițiile, ci pot demara rapid lucrările, utilizând resurse proprii sau credite. Ulterior, dosarele sunt depuse pentru obținerea subvențiilor. Acest mod de lucru reduce considerabil timpii de așteptare și permite adaptarea rapidă la condițiile pieței și cerințele sezoniere. Prin accelerarea punerii în aplicare a proiectelor, investițiile devin operaționale într-un timp mai scurt, generând profituri mai rapid și creând locuri de muncă. Mai mult, în timp ce dosarele sunt evaluate, proiectele funcționale contribuie la bugetul de stat prin impozite și contribuții fiscale, asigurând astfel un impact economic imediat. Acest mecanism oferă fermierilor flexibilitate și capacitatea de a lua decizii rapide, răspunzând prompt oportunităților și nevoilor urgente, fără a fi blocați de procese administrative îndelungate. De asemenea, eliminarea barierelor birocratice din faza inițială susține dezvoltarea rapidă și sustenabilă a sectorului agricol, cu beneficii directe pentru ramurile zootehnică și avicolă.

Prin promovarea unei abordări eficiente și adaptabile, mecanismul de plată post-investiție a contribuit la creșterea competitivității fermierilor, la stimularea economiei și la atingerea obiectivelor strategice ale agriculturii moderne. Mecanismul actual de plată post-investiție a demonstrat că poate susține dezvoltarea sustenabilă și rapidă a agriculturii. Prin urmare, orice modificare trebuie să fie bine fundamentată și implementată cu precauție pentru a nu afecta negativ competitivitatea și eficiența sectorului.

Începând cu anul 2025, guvernul propune o schimbare radicală a mecanismului de subvenționare, însă, din punctul nostru de vedere, această tranziție necesită o perioadă de adaptare și anumite modificări pentru a evita problemele practice și strategice. Propunerea de a impune evaluarea proiectelor înainte de acordarea sprijinului financiar ridică o serie de preocupări legate de eficiență și impact asupra fermierilor.

1) Fermierul gestionează resursele mai eficient decât o comisie administrativă

Fermierii, fiind direct interesați de succesul economic al proiectelor lor, demonstrează o responsabilitate și o eficiență superioare în gestionarea resurselor. În contrast, implicarea unei comisii administrative pentru aprobarea prealabilă introduce birocrăție excesivă, pierzând timp prețios pentru fermieri, care sunt deja pregătiți să implementeze investițiile. Această întârziere poate compromite oportunitățile sezoniere și adaptarea la cerințele pieței.

2) Funcționarea comisiei de selecție – o abordare nerealistă

Conform strategiei propuse, comisia ar trebui să includă reprezentanți ai MAIA, AIPA, ANSA, societății civile, Camerelor Agricole și observatori externi. Totuși, în practică, acest mecanism ridică provocări majore:

- Anual, între 3000 și 4000 de dosare sunt înregistrate pentru subvenții.
- Examinarea fiecărui dosar ar necesita între 30 și 60 de minute, cumulând un volum de muncă între 2000 și 4000 de ore pe an.
- Acest lucru echivalează cu 250–500 de zile lucrătoare, ceea ce presupune că această comisie ar trebui să fie dedicată exclusiv evaluării dosarelor, fără alte responsabilități.

O astfel de abordare este ne sustenabilă și ineficientă, creând riscul blocării procesului de subvenționare.

3) *Întârzieri semnificative în procesul de aprobare*

Adoptarea acestui mecanism ar genera întârzieri considerabile în procesarea dosarelor, ceea ce ar afecta grav competitivitatea fermierilor. Implementarea investițiilor ar fi amânată cu luni de zile, ceea ce ar duce la pierderi economice pentru fermieri și la imposibilitatea de a răspunde prompt la schimbările din piață. Sectorul agricol, care depinde de reacții rapide pentru a rămâne competitiv, ar fi afectat în mod direct.

4) *Risc major: lipsa sau insuficiența specialiștilor pentru pregătirea dosarelor*

Un alt risc semnificativ este lipsa sau insuficiența specialiștilor în domeniul pregătirii dosarelor pentru aplicare. În condițiile actuale, există o capacitate limitată a fermierilor de a elabora documentația conform cerințelor complexe impuse de noul mecanism. Acest lucru poate duce la:

- Creșterea numărului de dosare incomplete sau neeligibile, blocând procesul de evaluare.
- Nevoia de servicii externe pentru pregătirea dosarelor, ceea ce implică costuri suplimentare pentru fermieri.
- Încetinirea generală a accesului la subvenții, afectând direct competitivitatea și viabilitatea economică a proiectelor agricole.

5) *Riscul de subiectivitate*

Deciziile luate de comisii, chiar dacă includ reprezentanți diverși, pot fi influențate de criterii subiective. Aceasta creează un sistem opac, vulnerabil la favoritisme sau alte practici neetice, care pot submina încrederea fermierilor în mecanismul de subvenționare și echitatea sa.

Recomandări:

Pentru ca această tranziție să fie eficientă și să evite blocajele administrative:

- **Introducerea unui mecanism de tranziție** – Implementarea schimbării ar trebui să fie graduală, permițând fermierilor și autorităților să se adapteze.
- **Simplificarea procesului decizional** – Menținerea unui sistem care să permită fermierilor să înceapă investițiile înainte de aprobarea dosarelor, cu verificări ulterioare, ar reduce birocrăția și întârzierile.
- **Creșterea capacității de pregătire a dosarelor** – Organizarea de programe de instruire pentru fermieri și dezvoltarea unui sistem de asistență tehnică accesibilă pentru pregătirea documentației ar reduce riscul dosarelor incomplete.
- **Eficientizarea comisiei de selecție** – Limitarea numărului de dosare evaluate direct de comisie și utilizarea unor sisteme digitale pentru analiza preliminară ar îmbunătăți eficiența procesului.

D. Omisiunea păsărilor din Anexa 7 a documentului PSPA, care conține coeficienții de transformare pentru diferite categorii de animale, poate genera o serie de dificultăți practice pentru sectorul avicol, cum ar fi:

- 1) *Dificultăți în evaluarea performanței*
  - *Lipsa datelor specifice:* Fără coeficienți de transformare pentru păsări, fermierii nu pot evalua eficiența conversiei furajului în produse (ex. ouă sau carne). Aceasta face dificilă compararea performanței între ferme și optimizarea proceselor de producție.
- 2) *Impact asupra planificării financiare*
  - *Estimarea costurilor:* Coeficienții de transformare sunt esențiali pentru estimarea costurilor de producție și pentru realizarea unor bugete precise. O omisiune în acest sens poate duce la estimări inexacte și la dificultăți financiare pentru ferme.
- 3) *Probleme în accesarea sprijinului financiar***
  - *Lipsa criteriilor clare:* Fără coeficienți specifici pentru păsări, fermierii pot întâmpina dificultăți în justificarea cererilor de sprijin financiar, ceea ce poate afecta accesul la fonduri necesare modernizării și dezvoltării.
- 4) *Incoerență în documentație*
  - *Lipsa coerenței:* Absența păsărilor din Anexa 7 ridică întrebări legate de coerența documentului și a strategiilor sale, ceea ce poate diminua credibilitatea acestuia în fața fermierilor și a altor părți interesate.
- 5) *Dificultăți în implementarea standardelor de bunăstare animală*
  - *Măsurarea bunăstării:* Coeficienții de transformare sunt adesea utilizați pentru a evalua bunăstarea animalelor. Fără aceste date, este mai greu să se monitorizeze și să se îmbunătățească condițiile de creștere a păsărilor.
- 6) *Inabilitatea de a răspunde cerințelor pieței*

- *Adaptabilitate redusă*: Sectorul avicol trebuie să fie capabil să se adapteze rapid la cerințele pieței și la schimbările din consum. Fără coeficienți specifici, este mai dificil să se facă ajustări rapide în funcție de tendințele pieței.

Concluzie:

În concluzie, includerea coeficienților de transformare pentru păsări în Anexa 7 este esențială pentru a asigura o gestionare eficientă și sustenabilă a sectorului avicol. Aceasta ar contribui la îmbunătățirea performanței economice, la facilitarea accesului la sprijin financiar și la asigurarea unei coerențe în strategia generală a agriculturii.

E. Propuneri generale pentru îmbunătățirea situației sectorului avicol

1) *Revizuirea criteriilor de selecție:*

- Reevaluarea punctajului acordat sectorului avicol pentru a reflecta contribuția sa reală la economia națională și la securitatea alimentară.

2) *Crearea unor programe specifice pentru avicultură:*

- Implementarea unor programe dedicate care să sprijine modernizarea fermelor avicole și adoptarea practicilor durabile.

3) *Îmbunătățirea transparenței proceselor:*

- Stabilirea unor criterii clare și transparente pentru evaluarea proiectelor, reducând riscurile de interpretare subiectivă.

4) *Simplificarea procedurilor birocratice:*

- Reducerea complexității proceselor administrative pentru a facilita accesul fermierilor la fonduri și resurse necesare dezvoltării sectorului.

Prin abordarea acestor aspecte, sectorul avicol poate beneficia de un cadru mai favorabil care să îi permită să contribuie semnificativ la dezvoltarea economică și la asigurarea securității alimentare în Republica Moldova.

F. Subevaluarea sectorului avicol în criteriile de selecție și finanțare

Strategia își propune să susțină adaptarea fermelor la condițiile pieței și să crească competitivitatea prin diverse intervenții. Cu toate acestea, sectorul avicol este tratat nefavorabil în criteriile de selecție pentru proiectele investiționale. Conform strategiei, sectorul avicol primește doar **10 puncte** în ordinea priorităților pentru proiectele investiționale, fiind plasat pe ultimul loc în comparație cu alte sectoare zootehnice.

Bovine: 22 puncte

Ovine și caprine: 18 puncte

Apicultură: 15 puncte

Porcine: 14 puncte

Această poziționare nu reflectă contribuția semnificativă a sectorului avicol la producția internă de alimente și la exporturi. Lipsa de punctaj adecvat reduce șansele fermelor avicole de

a accesa finanțare pentru modernizare și creșterea competitivității. Această abordare ignoră avantajele semnificative pe care sectorul avicol le oferă în raport cu alte sectoare.

1) *Implicații negative asupra dezvoltării sectorului*

Reducerea competitivității: Fără un sprijin adecvat, fermele avicole vor întâmpina dificultăți în a implementa tehnologii moderne și măsuri de biosecuritate, ceea ce le va reduce capacitatea de a concura pe piață.

2) *Impact asupra siguranței și securitatea alimentare:*

Sectorul avicol este un pilon esențial al securității alimentare, oferind carne și ouă accesibile pentru consumatori. Producția locală de carne și ouă contribuie la dezvoltarea economiei locale, reducerea dependenței de importuri și crearea de locuri de muncă. Având în vedere rolul esențial al sectorului avicol în asigurarea unor produse alimentare de bază, subevaluarea acestuia în criteriile de selecție poate afecta negativ siguranța alimentară.

3) *Impactul redus asupra mediului*

Sectorul avicol are un impact ecologic mai mic comparativ cu alte tipuri de producție animală:

Emisii pentru 1 kg de carne de pasăre: aprox. 5–6 kg CO₂-echivalent.

Emisii pentru 1 kg de carne de vită: între 25–30 kg CO₂-echivalent.

Diferența majoră provine din eficiența furajării și ciclul mai scurt de creștere al păsărilor, ceea ce contribuie la o amprentă ecologică semnificativ mai mică.

Acest avantaj ecologic este în deplină concordanță cu obiectivele strategiei privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) și sustenabilitatea producției alimentare.

4) *Presiunea concurențială asupra sectorului avicol*

Sectorul avicol din Republica Moldova se confruntă cu presiuni competitive majore:

Ucraina: Este unul dintre cei mai mari producători de carne de pasăre din lume (locul 4) și exportă carne de pasăre la prețuri extrem de competitive. Costurile lor reduse de producție (inclusiv furaje, energie și forță de muncă) creează o presiune asupra prețurilor pentru producătorii locali.

România: Acordă plăți directe pe cap de pasăre, oferind un avantaj competitiv considerabil producătorilor români. Aceasta face dificilă competiția pentru producătorii moldoveni pe piețele locale și regionale.

Un alt aspect problematic al strategiei este legat de criteriile de punctaj și procesul de evaluare a dosarelor:

Pragul minim de 30 de puncte: Conform strategiei, pentru ca un dosar să treacă evaluarea, acesta trebuie să acumuleze cel puțin 30 de puncte. Cu toate acestea, nu este clar cum vor fi alocate celelalte puncte necesare pentru a atinge acest prag.

Lipsa de transparență în criteriile de evaluare: Strategia nu specifică detalii concrete privind modul în care vor fi evaluate proiectele, ce tipuri de investiții sau activități vor fi punctate suplimentar, și ce pondere vor avea acestea în decizia finală.

Risc de interpretare subiectivă: În absența unor criterii clare, există riscul ca procesul de evaluare să fie influențat de factori subiectivi sau să devină vulnerabil la favoritisme și alte practici neetice.

Implicații negative ale lipsei de claritate

Incertitudine pentru fermieri: Lipsa de informații precise privind acordarea punctajului creează confuzie și descurajează fermierii să depună dosare, temându-se că investițiile lor nu vor fi evaluate în mod corect.

Proces birocratic îngreunat: Comisiile de evaluare vor întâmpina dificultăți în aplicarea unor criterii insuficient definite, ceea ce va duce la întâzieri suplimentare și la un proces mai complex.

Recomandări

- **Reevaluarea criteriilor de selecție:** Sectorul avicol trebuie să primească un punctaj corespunzător, care să reflecte contribuția sa economică și strategică.

- **Sprijin suplimentar pentru fermele avicole:** Alocarea de fonduri suplimentare și prioritizarea proiectelor care vizează modernizarea și creșterea sustenabilității fermelor avicole este esențială.

- **Consultări cu reprezentanții sectorului avicol:** Pentru a asigura coerența și relevanța măsurilor strategice, este necesară implicarea asociațiilor de profil în procesul de elaborare și implementare a strategiei.

- **Clarificarea criteriilor de evaluare:** Strategia trebuie să includă o descriere detaliată a criteriilor pe baza cărora se vor acorda punctele suplimentare, precum:

- *Tipul investiției (ex.: modernizarea infrastructurii, biosecuritate, eficiență energetică).*

- *Impactul economic și social al proiectului (crearea de locuri de muncă, contribuția la bugetul de stat).*

- *Inovații tehnologice sau practici sustenabile introduse.*

- **Elaborarea unui ghid de evaluare:** Este esențial să se publice un ghid detaliat care să descrie modul de acordare a punctajului pentru fiecare criteriu, astfel încât fermierii să înțeleagă ce se așteaptă de la proiectele lor.

- **Crearea unui sistem de evaluare transparent:** Publicarea rezultatelor evaluării pentru fiecare dosar, cu punctajul detaliat. Implementarea unor mecanisme de contestare în cazul în care fermierii consideră că punctajul acordat nu reflectă corect proiectul lor.

Prin abordarea acestor aspecte, strategia ar deveni mai transparentă și echitabilă, încurajând participarea fermierilor, sporind încrederea în procesul de subvenționare și contribuind la o dezvoltare echilibrată a sectorului zootehnic, susținând totodată creșterea competitivității și sustenabilitatea sectorului avicol.

G. Documentul PSPA nu conține prevederi explicite referitoare la subvenționarea dobânzilor la credite. Cu toate acestea, documentul include diverse forme de sprijin financiar nerambursabil, cum ar fi rambursarea costurilor eligibile suportate pentru proiecte investiționale, dar nu menționează dobânzi sau credite în mod specific.

Pentru a include subvenționarea dobânzilor la credite în documentul Programului Strategic al Politicii Agricole 2025-2030 (PSPA), ar trebui să se facă referire la mai multe măsuri și compartimente specifice:

- 1) *Capitolul privind Măsurile de Sprijin Financiar*
  - Subcapitol dedicat subvenționării dobânzilor:
    - a) Detalierea tipurilor de credite eligibile pentru subvenționare (ex. credite pentru investiții, capital de lucru);
    - b) Procentul de subvenție aplicabil (ex. 50% din dobânda creditului);
    - c) Valoarea maximă a subvenției pe beneficiar sau proiect.
- 2) *Obiectivele Strategice*
  - Obiectiv specific pentru accesibilitatea finanțării – stabilirea unui obiectiv care să vizeze facilitarea accesului fermierilor la credite prin subvenționarea dobânzilor, contribuind astfel la dezvoltarea sectorului agricol.
- 3) *Criterii de Eligibilitate*
  - Criterii pentru beneficiari:
    - a) Definirea categoriilor de fermieri care pot accesa subvențiile (mici și mijlocii fermieri, cooperative);
    - b) Cerințe legate de tipurile de proiecte pentru care se solicită subvenția.
- 4) *Procedura de Aplicare*
  - Etapele procesului de aplicare:
    - a) Descrierea pașilor necesari pentru depunerea cererii de subvenționare a dobânzilor;
    - b) Termenele limită pentru depunerea aplicațiilor și evaluarea acestora.
- 5) *Monitorizare și Evaluare*
  - Mecanismele de monitorizare:
    - a) Stabilirea unui sistem de monitorizare a impactului subvențiilor asupra dezvoltării sectorului agricol.
    - b) Evaluarea periodică a eficienței măsurii și ajustarea acesteia în funcție de rezultate.
- 6) *Finanțare*
  - Sursele de finanțare pentru subvenții – identificarea surselor financiare care vor susține aceste subvenții (buget național, fonduri europene).

Concluzie:

Prin includerea acestor elemente în documentul PSPA, se va asigura un cadru clar și eficient pentru sprijinirea fermierilor în accesarea creditelor, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă a sectorului agricol.

H. Documentul PSPA menționează intervenții privind plăți directe pentru sectorul zootehnic, dar nu include detalii specifice referitoare la sectorul avicol în mod concret. Plățile directe sunt prezentate în contextul sprijinului cuplat pentru venit, inclusiv pentru produse zootehnice precum lapte și carne din sectoare specifice (bovine, ovine, caprine), dar fără a menționa explicit sectorul avicol.

Similar practicilor din România, aceste plăți pot crește competitivitatea producătorilor locali. Carnea de pasăre trebuie inclusă ca prioritară la plățile cuplate, alături de cea de vită și oaie, deoarece sectorul avicol joacă un rol strategic în economia agricolă a Republicii Moldova. Țara produce cantități semnificative de cereale, care sunt în mare parte exportate, dar acestea ar putea fi transformate local în carne de pasăre, un produs cu valoare adăugată mai mare, ce poate fi exportat pe piețele Uniunii Europene.

Producția de carne de pasăre este, de asemenea, cea mai rezilientă la schimbările climatice, datorită hanelor moderne dotate cu sisteme avansate de condiționare și răcire a aerului, care pot face față temperaturilor de peste 40°C. Spre deosebire de sectorul bovin și ovin, care este grav afectat în condiții de secetă extremă, precum cea din 2007, sectorul avicol poate importa furaj din țări precum Brazilia sau SUA, asigurând astfel continuitatea producției, așa cum s-a demonstrat în 2008. Mai mult, sectorul avicol are un ciclu de producție scurt, permițând o refacere rapidă a capacității de producție, spre deosebire de sectorul bovin, care necesită ani pentru restabilirea efectivelor. Aceste caracteristici fac ca sectorul avicol să fie o prioritate strategică pentru asigurarea securității alimentare, competitivității economice și rezilienței agricole în Republica Moldova.

În cadrul acestor măsuri, plata directă pentru bunăstarea animalelor poate deveni un instrument esențial pentru fermierii care respectă standardele de bunăstare, reducând astfel nevoia de tratamente medicamentoase. Totuși, este important de menționat că, deși respectarea bunăstării animale poate duce la economii în ceea ce privește consumul de medicamente și tratamente, aceasta presupune, de asemenea, creșterea cheltuielilor de întreținere a puilor, datorită densității mai mici necesare în condițiile de bunăstare (mai mult spațiu și facilități mai bune).

Aceste cheltuieli suplimentare pentru întreținerea animalelor, cum ar fi asigurarea unui spațiu mai mare, a unei hrăniri mai echilibrate și a unui control mai strict al mediului, pot fi compensate prin acordarea unui sprijin financiar direct fermierilor care implementează măsuri eficiente de bunăstare și care contribuie la reducerea utilizării medicamentelor.

Pentru a reflecta plățile directe pentru sectorul avicol în cadrul Programului Strategic al Politicii Agricole 2025-2030, este esențial să se dezvolte un cadru clar și specific care să recunoască contribuția acestui sector la economia agricolă și la securitatea alimentară:

1. Propuneri pentru includerea plăților directe în sectorul avicol

1) *Definirea plăților directe cuplată pentru sectorul avicol:*

- Introducerea unor plăți directe cuplată specifice pentru producția de carne de pasăre și ouă, similar cu cele existente pentru alte produse zootehnice. Acestea ar putea fi bazate pe volumul de producție sau pe numărul de animale crescute.

2) *Srijin pentru modernizarea fermelor avicole:*

- Crearea unui program de plăți directe destinat fermelor avicole care investesc în tehnologii moderne și practici durabile, contribuind astfel la creșterea eficienței și a calității produselor.

3) *Stimuli pentru bunăstarea animalelor:*

- Implementarea unor plăți suplimentare pentru fermele avicole care respectă standardele ridicate de bunăstare a animalelor, promovând astfel practici etice și sustenabile în sector.

4) *Srijin pentru cercetare și dezvoltare:*

- Alocarea de fonduri pentru proiecte de cercetare care vizează îmbunătățirea sănătății animalelor, nutriției și gestionării fermei, cu scopul de a spori competitivitatea sectorului avicol.

5) *Promovarea produselor locale:*

- Crearea unor campanii de marketing susținute prin plăți directe care să încurajeze consumul de produse avicole locale, contribuind astfel la dezvoltarea pieței interne.

6) *Accesibilitate și transparență:*

- Asigurarea că informațiile privind criteriile de eligibilitate și procesul de aplicare pentru plățile directe sunt clare și accesibile fermierilor din sectorul avicol, reducând astfel birocrăția și complexitatea.

7) *Evaluarea impactului:*

- Stabilirea unui sistem de monitorizare și evaluare a impactului plăților directe asupra sectorului avicol, pentru a adapta programele în funcție de nevoile emergente ale fermierilor.

Concluzii:

Introducerea sprijinului cuplat pentru carne de pasăre în cadrul OS1.1, pe baza aportului său major la securitatea alimentară și sănătatea consumatorilor ar contribui la consolidarea poziției sectorului avicol, făcându-l mai competitiv și mai bine integrat în politica agricolă strategică a Republicii Moldova. Prin implementarea acestor măsuri, sectorul avicol ar putea beneficia de un sprijin adecvat care să reflecte importanța sa economică, contribuind astfel la creșterea competitivității și la asigurarea securității alimentare în Republica Moldova.

I. Prevederea ca solicitantul să se oblighe să mențină obiectul investiției pe un termen minim de 7 ani de la data recepționării ultimelor plăți, comparativ cu termenul anterior de 5 ani, poate fi justificată din mai multe perspective, dar aduce și provocări:

Provocări și implicații

1) Restricții pentru fermieri:

- Impunerea unui termen mai lung poate fi percepută ca o restricție pentru fermieri, care ar putea dori să schimbe sau să vândă echipamentele înainte de expirarea acestui termen.

2) Costuri suplimentare:

- Menținerea investițiilor pe o perioadă mai lungă poate implica costuri suplimentare de întreținere și operare, ceea ce poate afecta profitabilitatea fermelor.

3) Impact asupra accesului la finanțare:

- Fermierii care nu pot respecta această obligație ar putea avea dificultăți în a accesa noi fonduri sau sprijin, ceea ce ar putea duce la stagnarea dezvoltării lor.

4) Interpretare subiectivă:

- Există riscul ca evaluările privind respectarea acestei obligații să fie interpretate subiectiv, ceea ce ar putea duce la conflicte între fermieri și autorități.

Propuneri de îmbunătățire

1) Flexibilitate în aplicare:

- Introducerea unor excepții sau flexibilități pentru anumite tipuri de echipamente sau condiții specifice care ar putea justifica o scurtare a perioadei de menținere.

2) Sprijin pentru întreținere:

- Oferirea de suport financiar sau tehnic pentru întreținerea echipamentelor pe parcursul celor 7 ani, astfel încât fermierii să nu fie împovărați de costuri suplimentare.

3) Transparență în evaluare:

- Stabilirea unor criterii clare și transparente pentru evaluarea respectării obligației de menținere a investiției, reducând riscurile de interpretare subiectivă.

4) Consultări cu fermierii:

- Organizarea unor sesiuni de consultare cu fermierii pentru a discuta despre impactul acestei măsuri și a identifica soluții care să sprijine atât obiectivele strategice, cât și nevoile acestora.

Concluzie:

Prin implementarea acestor propuneri, se poate asigura că prevederea privind menținerea obiectului investiției este justificată și benefică atât pentru dezvoltarea sectorului agricol, cât și pentru sustenabilitatea financiară a fermierilor.

J. Examinarea limitării sprijinului financiar pentru fermele avicole la 400 UVM (Unități Vită Mare) în cadrul programului INVEST11-02 ridică o serie de probleme și argumente în favoarea creșterii acestei limite la cel puțin 50.000 de păsări.

Strategia, în forma sa actuală, limitează sprijinul financiar doar pentru fermele avicole mici, impunând o limită de 400 UVM (Unități Vită Mare). De exemplu, o fermă avicolă mare de 50.000 de păsări poate depăși cu ușurință această limită, chiar dacă aceasta este mai eficientă și sustenabilă decât un grup de ferme mici cu același număr total de păsări. Această limitare împiedică fermele mari să beneficieze de sprijin financiar pentru modernizare, ceea ce ar putea avea un impact negativ semnificativ asupra competitivității sectorului.

Iată câteva puncte relevante:

- 1) *Lipsa logică a fundamentării pentru limita de 400 UVM*
  - *Inadecvarea criteriilor:* Limitarea la 400 UVM nu reflectă realitățile economice și operaționale ale sectorului avicol, unde fermele mari pot avea costuri de operare mai eficiente și o capacitate mai mare de a implementa practici sustenabile.
  - *Discrepanța între tipurile de animale:* Aplicarea aceleași unități de măsură (UVM) pentru fermele avicole, care au un model de producție diferit față de bovine, nu este justificată. Aceasta ignoră specificitățile sectorului avicol.
- 2) *Contradicții în raport cu obiectivele strategiei*
  - *Sprrijinirea eficienței și sustenabilității:* Strategia își propune să sprijine eficiența și sustenabilitatea în agricultură. Limitarea sprijinului pentru fermele mari, care pot implementa tehnologii avansate și practici ecologice, contravine acestui obiectiv.
  - *Contribuția la securitatea alimentară:* Fermele mari contribuie semnificativ la producția alimentară națională. Restricționarea accesului la sprijin financiar pentru acestea poate afecta negativ securitatea alimentară.
- 3) *Inadmisibilitatea aplicării principiilor bovinelor la avicultură*
  - *Diferențe fundamentale între sectoare:* Sectorul avicol funcționează pe baze diferite față de cel bovin, având un ciclu de producție mai scurt și cerințe diferite în ceea ce privește gestionarea animalelor și infrastructura.
  - *Eficiența economică:* Fermele avicole mari pot beneficia de economii de scară care nu sunt posibile în cazul fermelor mici, iar limitarea UVM-ului împiedică aceste economii să se materializeze prin modernizare și investiții.
- 4) *Alte argumente logice*
  - *Impactul asupra competitivității:* Limitarea sprijinului pentru fermele mari poate duce la o scădere a competitivității acestora pe piața internă și externă, afectând astfel întreaga industrie avicolă.
  - *Inovație și dezvoltare:* Fermele mari au capacitatea financiară și resursele necesare pentru a investi în inovație și dezvoltare tehnologică, ceea ce contribuie la progresul sectorului. Restricțiile actuale descurajează aceste investiții.

Concluzie:

Este evident că limita UVM pentru sectorul avicol trebuie reconsiderată. O abordare mai adecvată ar fi calcularea acestei limite pe baza unor criterii care reflectă realitățile economice ale sectorului, cum ar fi șeptelul/numărul total de păsări, fie mărimea fermei (întrpeinderii) sau alte metrice relevante care să permită o evaluare corectă a capacității de producție și a eficienței economice. Astfel, se va putea asigura un sprijin echitabil și stimulat pentru toate tipurile de ferme avicole, promovând astfel inovația și dezvoltarea durabilă în acest sector crucial.

K. Forma de sprijin, tipul de plată, valoarea și intensitatea cuantumului de plată pentru INVEST11-02 Construcția sau modernizarea fermelor zootehnice

Din perspectiva noastră, valorile maxime de sprijin de 15 și 20 de milioane de lei nu sunt relevante pentru necesitățile reale ale sectorului avicol. De exemplu, pentru construcția unei hale de păsări cu o capacitate de 25.000 de capete, inclusiv facilități de infrastructură (iluminat, gaze, apă, canalizare) și dotarea acestora cu utilaje și sisteme de biosecuritate, sunt necesare aproximativ 10 milioane de lei. În plus, pentru ca o fermă să fie eficientă, aceasta trebuie să includă cel puțin 6 hale, ceea ce ridică investiția minimă necesară la circa 60 de milioane de lei.

Pe de altă parte, construcția unui abator cu o capacitate de 10.000 de pui/zi implică investiții de aproximativ 80 de milioane de lei, iar modernizarea unei hale de găini ouătoare necesită investiții de cel puțin 30 de milioane de lei. În aceste condiții, considerăm că suma maximă a sprijinului ar trebui majorată la **30 de milioane de lei iar pentru care prevăd și facilități de prelucrare/procesare valoarea maximă a sprijinului de 40 milioane lei** pentru a reflecta mai bine costurile reale și a sprijini eficient dezvoltarea sectorului avicol.

Intensitatea sprijinului public nerambursabil de **40%** pentru costurile eligibile și de **60%** pentru proiectele depuse de formele asociative este insuficientă pentru a răspunde nevoilor reale ale sectorului avicol. Solicităm majorarea acestor procente la **65%** pentru beneficiarii individuali și la **70%** pentru formele asociative, similar cu măsurile aplicate în România.

Menționăm că, în practică, chiar și în cazul în care intensitatea sprijinului post-investiție era stipulată la 50%, valoarea efectivă a sprijinului eligibil nu depășea 35% din investiția totală. Acest fapt se datorează unui număr semnificativ de cheltuieli care nu sunt considerate eligibile, cum ar fi costurile cu manopera, transportul, supravegherea tehnică și altele. Acest lucru face și mai necesară majorarea intensității sprijinului pentru a reflecta realitățile economice și pentru a încuraja investițiile în sector.

L. Justificarea termenului de 30 de zile pentru depunerea aplicațiilor de sprijin financiar în contextul sectorului agricol, inclusiv avicol, poate fi considerată insuficientă din mai multe motive:

Argumente pentru insuficiența termenului de 30 de zile

1) *Complexitatea documentației:*

- Fermierii trebuie să adune o serie de acte necesare pentru a completa aplicația, inclusiv facturi, contracte și dovezi ale cheltuielilor anterioare. Acest proces poate necesita timp semnificativ, mai ales dacă documentele nu sunt deja disponibile sau dacă trebuie solicitate de la terți.

2) *Obținerea avizelor și autorizațiilor:*

- Unele investiții pot necesita avize sau autorizații din partea autorităților locale sau naționale, ceea ce poate prelungi timpul necesar pentru finalizarea aplicației. Aceste procese administrative pot dura mai mult de 30 de zile.

3) *Elaborarea unui pachet complet de acte:*

- Crearea unui pachet complet de acte necesită nu doar timp, ci și expertiză. Fermierii ar putea avea nevoie să consulte specialiști sau consultanți pentru a se asigura că toate cerințele sunt îndeplinite corespunzător.

4) *Planificare financiară:*

- Fermierii trebuie să efectueze o analiză detaliată a costurilor și beneficiilor înainte de a depune o aplicație. Acest lucru implică estimarea costurilor proiectului și evaluarea impactului asupra veniturilor, ceea ce necesită timp suplimentar.

5) *Lipsa de informații clare:*

- Anunțurile prelabile pot să nu ofere toate informațiile necesare în mod clar și detaliat, ceea ce poate duce la confuzii și întrebări suplimentare din partea solicitanților. Aceasta poate întârzia procesul de aplicare.

6) *Riscuri legate de interpretare:*

- Criteriile de evaluare pot fi interpretate diferit, iar fermierii ar putea avea nevoie de timp suplimentar pentru a înțelege cum să se conformeze acestor cerințe.

7) *Impactul asupra competitivității:*

- Un termen scurt poate dezavantaja fermierii care nu au resursele necesare pentru a pregăti rapid documentația, punându-i într-o poziție defavorabilă comparativ cu alții care au acces la consultanță sau la echipe dedicate.

Concluzie:

În concluzie, termenul de 30 de zile pentru depunerea aplicațiilor de sprijin financiar este prea scurt, având în vedere complexitatea procesului și resursele necesare pentru a obține documentele necesare. O extindere a acestui termen ar putea permite fermierilor să pregătească aplicații mai complete și mai bine fundamentate, contribuind astfel la o utilizare mai eficientă a fondurilor disponibile și la o dezvoltare mai sustenabilă a sectorului agricol.

M. Omiterea prevederilor referitoare la biosecuritate în cadrul strategiilor de sprijin pentru sectorul agricol, în special pentru avicultură, poate avea consecințe semnificative

asupra sănătății animalelor și a siguranței alimentare. Este esențial să se introducă măsuri specifice pentru biosecuritate, având în vedere importanța acesteia în prevenirea răspândirii bolilor și asigurarea unei producții sigure și de calitate.

Justificarea propunerii de măsuri pentru biosecuritate

- 1) *Prevenirea bolilor:*
  - Implementarea unor măsuri de biosecuritate adecvate ajută la reducerea riscurilor de apariție și răspândire a bolilor infecțioase în rândul păsărilor, protejând astfel întreaga industrie avicolă.
- 2) *Protecția sănătății publice:*
  - Biosecuritatea este crucială pentru protejarea sănătății consumatorilor. Măsurile corespunzătoare pot preveni contaminarea produselor alimentare cu agenți patogeni, asigurând astfel siguranța alimentară.
- 3) *Sustenabilitatea sectorului:*
  - Investițiile în biosecuritate contribuie la creșterea sustenabilității sectorului avicol, asigurându-se că fermele pot funcționa eficient și că produsele sunt conforme cu standardele internaționale.
- 4) *Sprrijin financiar adecvat:*
  - Propunerea de a oferi un sprijin public nerambursabil de 70% pentru costurile eligibile, cu o valoare maximă de 2 milioane de lei, este justificată prin costurile semnificative asociate cu implementarea măsurilor de biosecuritate. Aceasta va facilita accesul fermierilor la resursele necesare pentru a îmbunătăți condițiile de siguranță în fermele lor.
- 5) *Alinierea la standardele internaționale:*
  - Introducerea unor măsuri specifice pentru biosecuritate va ajuta sectorul avicol să se alinieze la standardele internaționale, sporind astfel competitivitatea pe piețele externe.

Propunem introducerea unei măsuri specifice pentru biosecuritate, cu o intensitate a sprijinului public nerambursabil de 70% pentru costurile eligibile și cu valori maxime de sprijin de 2 milioane de lei. Această măsură ar asigura fermierilor mijloacele necesare pentru implementarea infrastructurilor esențiale de biosecuritate, reducând riscurile și contribuind la sustenabilitatea sectorului zootehnic.

Prin implementarea acestor măsuri, sectorul avicol va beneficia nu doar de o protecție sporită împotriva bolilor, dar și de o creștere a încrederii consumatorilor în produsele sale, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă a agriculturii.

N. Omiterea prevederilor referitoare la bunăstarea păsărilor în contextul adaptării exploatațiilor de creștere a găinilor ouătoare de la sistemul de creștere în cuști îmbunătățite la un sistem alternativ este o lacună semnificativă. Această omisiune poate avea consecințe

negative asupra sănătății animalelor și a calității produselor avicole, având în vedere că bunăstarea animalelor este esențială pentru o producție sustenabilă și responsabilă.

Deși nota de fundamentare a strategiei menționează îmbunătățirea bunăstării animalelor ca o prioritate, documentul nu include măsuri concrete sau finanțări dedicate acestui scop pentru sectorul avicol. În Republica Moldova, legislația sanitar-veterinară armonizată cu Directiva Consiliului Europei nr. 1999/74/CE (prin Hotărârea Guvernului nr. 677/2008) impune cerințe clare privind protecția găinilor ouătoare. Cu toate acestea, implementarea efectivă a acestor standarde rămâne dificilă fără un sprijin financiar specific.

Un exemplu concret este adaptarea exploatațiilor de creștere a găinilor ouătoare de la sistemul de creștere în cuști îmbunătățite la sistemul alternativ. Modernizarea unei cuști pentru găini ouătoare costă cel puțin 1,2 milioane de euro. Având în vedere că Republica Moldova are aproximativ 10 ferme de găini ouătoare, fiecare având nevoie, în medie, de 4 cuști, costul total estimat pentru modernizare se ridică la circa 48 de milioane de euro. Aceste sume sunt considerabile și nu pot fi suportate de fermieri fără un sprijin financiar consistent.

Mai mult decât atât, începând cu anul 2023, Republica Moldova are dreptul de a exporta produse avicole în Uniunea Europeană, ceea ce reprezintă o oportunitate strategică pentru sectorul avicol. Deja, trei companii din Moldova au fost autorizate să exporte pe piața europeană. Această realizare subliniază necesitatea de a asigura conformarea fermelor cu standardele europene privind bunăstarea animalelor și de a investi în modernizarea infrastructurii pentru a menține competitivitatea pe piața internațională.

Pentru a facilita tranziția la sistemele alternative, propunem crearea unei alocări separate la nivelul intervenției pentru modernizarea și extinderea exploatațiilor de creștere a găinilor ouătoare.

Această măsură ar include:

- 1) *Sprijin public nerambursabil de 70% pentru costurile eligibile.*
- 2) *Valoare maximă a sprijinului de 60 milioane de lei per proiect, pentru a acoperi o parte semnificativă a costurilor de modernizare și adaptare.*
- 3) *Prioritizarea proiectelor care contribuie direct la implementarea standardelor privind bunăstarea animalelor, conform cerințelor legislative europene.*

Această măsură dedicată ar asigura nu doar conformarea cu cerințele legislative, ci și creșterea sustenabilității sectorului avicol în contextul global al cererilor crescute pentru produse avicole obținute în condiții de bunăstare superioară a animalelor.

Propunerea de măsuri suplimentare pentru bunăstarea păsărilor

- 1) *Crearea unei alocări separate pentru modernizarea exploatațiilor:*
  - Este necesară introducerea unei măsuri specifice care să vizeze modernizarea și extinderea exploatațiilor de creștere a găinilor ouătoare, având ca scop adaptarea acestora la

standardele de bunăstare animală. Aceasta ar putea include tranziția către sisteme alternative de creștere care permit păsărilor mai mult spațiu și condiții mai bune.

2) *Intensitatea sprijinului public nerambursabil:*

- Propunem stabilirea unei intensități a sprijinului public nerambursabil de 70% pentru costurile eligibile, ceea ce ar facilita accesul fermierilor la fonduri necesare pentru implementarea acestor măsuri.

3) *Valori maxime de sprijin:*

- Sugerăm stabilirea unei valori maxime de sprijin de 2 milioane de lei, care să reflecte costurile reale asociate cu modernizarea exploatațiilor și implementarea practicilor de bunăstare animală.

Justificarea propunerii:

1) **Îmbunătățirea bunăstării animalelor:** Măsurile propuse vor contribui direct la îmbunătățirea condițiilor de viață ale păsărilor, reducând stresul și riscul de îmbolnăvire, ceea ce va duce la o producție mai sănătoasă și mai calitativă.

2) **Conformitate cu standardele internaționale:** Adaptarea sistemelor de creștere la standardele internaționale va permite sectorului avicol să concureze pe piețele externe, asigurându-se că produsele respectă cerințele consumatorilor privind bunăstarea animalelor.

3) **Sustenabilitate economică:** Investițiile în modernizarea exploatațiilor vor contribui la creșterea eficienței economice a fermelor avicole, asigurându-le viabilitatea pe termen lung.

Concluzii:

Prin implementarea acestor măsuri, sectorul avicol va beneficia nu doar de o îmbunătățire a bunăstării păsărilor, dar și de o creștere a competitivității și a sustenabilității sale în fața provocărilor economice și ecologice.

O. La pct.4 din INVEST 11-02 – Acțiuni eligibile (pag.272) – se propune introducerea „frigidere pentru ouă, secții de ambalare, sortare, etichetare a ouălor”

Introducerea „frigidere pentru ouă, secții de ambalare, sortare, etichetare a ouălor” în cadrul acțiunilor eligibile este esențială pentru modernizarea sectorului avicol și îmbunătățirea calității produselor. Iată câteva justificări pentru această necesitate:

Justificarea necesității

1) *Asigurarea calității produselor:*

- Frigiderele pentru ouă sunt cruciale pentru menținerea unei temperaturi optime, prevenind deteriorarea și asigurându-se că produsele rămân proaspete. Acest lucru este esențial pentru a respecta standardele de siguranță alimentară și a proteja sănătatea consumatorilor.

2) *Eficiența procesului de ambalare și sortare**:*

- Secțiunile de ambalare și sortare permit o gestionare mai eficientă a ouălor, reducând riscul de deteriorare și sporind rapiditatea procesului de livrare. Acest lucru contribuie la creșterea competitivității fermelor avicole pe piața internă și externă.

3) *Îmbunătățirea trasabilității:*

- Etichetarea corespunzătoare a ouălor facilitează trasabilitatea produselor, un aspect tot mai important pentru consumatori care doresc să cunoască originea alimentelor pe care le consumă. Aceasta poate spori încrederea consumatorilor și poate îmbunătăți imaginea sectorului avicol.

4) *Conformitate cu reglementările:*

- Implementarea acestor măsuri ajută la conformarea cu reglementările naționale și internaționale privind siguranța alimentară și bunăstarea animalelor, ceea ce este esențial pentru accesul pe piețele externe.

5) *Sustenabilitate economică:*

- Investițiile în echipamente moderne nu doar că îmbunătățesc calitatea produselor, dar pot reduce și costurile operaționale pe termen lung, contribuind astfel la viabilitatea economică a fermelor avicole.

Concluzie:

Prin urmare, includerea acestor acțiuni eligibile în cadrul programului de sprijin financiar este o măsură necesară pentru a sprijini dezvoltarea durabilă a sectorului avicol, asigurându-se astfel o producție de calitate superioară, eficientă și sigură pentru consumatori.

P. INVEST21-01 Sprijin pentru investiții în infrastructura de postrecoltare, depozitare și procesare a produselor agricole

Propunem introducerea concretă a sintagmei „**nutrețuri combinate**”, similar cu prevederile din România (măsura DR-22 - Investiții în condiționarea, depozitarea și procesarea produselor agricole și pomicole). Această măsură este esențială pentru dezvoltarea sustenabilă a sectorului zootehnic din Republica Moldova.

Argumente:

1. ***Costul ridicat al furajelor*** – Furajele reprezintă aproximativ **60% din costurile totale de producție zootehnică** (carne, ouă). Prin urmare, accesul la nutrețuri combinate de înaltă calitate este vital pentru a reduce costurile de producție și a crește competitivitatea fermierilor.

2. ***Dependența de importuri*** – În prezent, Republica Moldova exportă materii prime agricole, în special cereale, dar importă furaje finite, în principal din Ucraina. Acest model economic nu valorifică pe deplin potențialul agriculturii naționale și contribuie la pierderi financiare semnificative pentru producătorii locali.

3. **Calitatea nutrețurilor** – Producerea nutrețurilor combinate pe plan local ar permite controlul calității acestora, reducând riscurile asociate utilizării furajelor importate de calitate incertă sau inadecvată pentru sectorul zootehnic.

4. **Crearea de valoare adăugată** – Dezvoltarea infrastructurii pentru producerea nutrețurilor combinate va permite transformarea cerealelor locale în produse cu valoare adăugată mai mare, contribuind la creșterea veniturilor fermierilor și la dezvoltarea economică regională.

Propuneri:

Introducerea investițiilor pentru **producerea de nutrețuri combinate** în cadrul măsurii INVEST21-01, cu sprijin financiar pentru infrastructura de procesare a cerealelor și producerea furajelor combinate.

Această măsură va contribui la reducerea dependenței de importuri, la creșterea competitivității sectorului zootehnic și la dezvoltarea sustenabilă a agriculturii moldovenești.

La Condiții de eligibilitate, solicităm excluderea cerinței conform căreia „capacitățile stabilite pentru prelucrare/procesare trebuie să fie în concordanță cu capacitatea proprie de producție a fermierului sau a grupului asociativ (de cel puțin 50% din propria producție)” pentru activitatea de producere a nutrețurilor combinate.

Argumente:

Incompatibilitate cu specificul activității – Producerea de nutrețuri combinate (FNC) nu presupune ca producătorul să dețină terenuri agricole suficiente pentru a cultiva întreaga cantitate de materii prime necesare. Capacitatea unui FNC, de exemplu, de 10 tone/oră nu poate fi corelată direct cu suprafața de teren agricol deținută.

Integrarea sectorială – Fabricile de nutrețuri combinate deserves mai mulți fermieri, inclusiv ferme avicole și de creștere a animalelor. Restricția privind capacitatea proprie de producție limitează inutil dezvoltarea unor astfel de unități, care sunt esențiale pentru susținerea sectorului zootehnic la nivel național.

Eficiență economică – Producerea nutrețurilor combinate în unități specializate permite valorificarea resurselor disponibile de la mai mulți fermieri, reducerea costurilor de producție și asigurarea unui flux constant de furaje de calitate.

Exemple internaționale – În alte state membre ale UE, precum România, măsurile similare nu condiționează investițiile în producția de nutrețuri combinate de capacitatea proprie de producție a fermierului sau a grupului asociativ.

Propuneri:

Excluderea cerinței privind procentul minim de 50% din propria producție pentru activitățile de producere a nutrețurilor combinate în cadrul măsurii INVEST21-01.

Menținerea altor criterii de eligibilitate care să asigure sustenabilitatea proiectelor și contribuția acestora la dezvoltarea sectorului zootehnic.

Această modificare va permite dezvoltarea infrastructurii necesare pentru producerea de nutrețuri combinate de calitate, contribuind la reducerea costurilor de producție în zootehnie și la creșterea competitivității sectorului.

Q. Reglementarea unei perioade de tranziție

Reglementarea unei perioade de tranziție este esențială pentru a facilita adaptarea beneficiarilor și autorităților la noile cerințe și metode de subvenționare, minimizând riscurile financiare și asigurând o implementare eficientă a obiectivelor strategice din PSPA. Această măsură promovează o tranziție sustenabilă și incluzivă, protejând în același timp interesele tuturor părților implicate.

Argumente:

1. Adaptarea beneficiarilor la noile criterii de eligibilitate

- **Schimbarea regulilor:** PSPA introduce noi criterii de eligibilitate și modalități de acordare a subvențiilor, cum ar fi evaluarea proiectelor în funcție de sustenabilitate și performanță înainte de finanțare, înlocuind mecanismele anterioare precum „primul venit, primul servit”

2. Prevenirea impactului negativ asupra beneficiarilor existenți

- **Beneficiarii care utilizează vechile scheme:** O tranziție bruscă poate dezavantaja fermierii și întreprinderile care depind de subvențiile acordate conform criteriilor vechi. Fără o perioadă de tranziție, aceștia riscă să nu se mai încadreze în noile condiții de eligibilitate sau să nu poată îndeplini cerințele mai stricte.

- **Protejarea investițiilor în desfășurare:** Proiectele de investiții deja demarate pot avea dificultăți în a se adapta noilor reglementări, ceea ce ar putea duce la pierderi financiare semnificative pentru beneficiari.

3. Asigurarea pregătirii administrative și instituționale

- **Capacitatea autorităților de implementare:** Autoritățile publice responsabile cu gestionarea fondurilor trebuie să se adapteze la noile proceduri și cerințe introduse de PSPA, cum ar fi evaluarea sustenabilității sau a digitalizării proiectelor. O perioadă de tranziție le oferă timpul necesar pentru a implementa eficient schimbările.

- **Formarea personalului și a consilierilor agricoli:** PSPA pune accent pe extinderea rolului serviciilor de consiliere agricolă (AKIS), ceea ce necesită formare și dezvoltarea capacităților acestor structuri.

4. Facilitarea înțelegerii și adoptării reglementărilor noi de către beneficiari

- **Complexitatea noilor reglementări:** PSPA introduce mecanisme de subvenționare mai complexe, precum eco-schemele sau sprijinul legat de digitalizare și energie regenerabilă. Beneficiarii trebuie să aibă timp să înțeleagă și să implementeze aceste cerințe în mod corect.

- **Reducerea riscului de neeligibilitate:** O perioadă de tranziție permite beneficiarilor să își ajusteze practicile agricole și să se conformeze progresiv standardelor noi, reducând riscul respingerii cererilor lor.

5. Stabilitatea financiară și economică a sectorului agricol

• **Evitarea întreruperilor:** O tranziție bruscă ar putea destabiliza fluxurile financiare pentru fermieri și întreprinderi, afectând negativ producția agricolă și rurală.

• **Planificarea pe termen lung:** Fermierii și investitorii au nevoie de predictibilitate pentru a planifica investițiile și activitățile, iar o perioadă de tranziție le oferă această stabilitate.

Propunere:

O perioadă de tranziție de un an pentru aplicarea noilor reglementări de subvenționare din cadrul PSPA, justificată prin necesitatea de a permite beneficiarilor să înțeleagă și să se adapteze noilor criterii de eligibilitate și modalități de accesare a sprijinului financiar, fără a perturba fluxurile economice din sectorul agricol. Un an oferă un interval suficient pentru finalizarea proiectelor aflate în desfășurare conform reglementărilor anterioare, evitând astfel pierderi financiare sau blocaje. În același timp, această perioadă permite autorităților să își ajusteze mecanismele administrative, să instruiască personalul și să implementeze soluțiile necesare pentru o gestionare eficientă a noilor scheme de sprijin. Prin această abordare, se asigură o tranziție progresivă, stabilă și predictibilă, atât pentru fermieri, cât și pentru instituțiile responsabile, consolidând în același timp încrederea în sistemul de subvenționare și atingerea obiectivelor strategice stabilite în PSPA.

R. Criterii de clasificare a ÎMM

Analizând prevederile Legii nr.71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural, Legii nr.179/2019 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, proiectul Legii privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole în contrapondere cu prevederile PSPA 2025-2030, se observă o lipsă de corelare între acestea, ceea ce poate crea confuzii în aplicarea și implementarea politicilor agricole.

Aspecte cheie:

1. **Definiții și criterii diferite:** Articolul 4 din Legea nr.71/2023 stabilește cadrul pentru finanțarea intervențiilor în agricultură prin intermediul Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (FNDAMR), dar nu detaliază criteriile de clasificare a întreprinderilor mici și mijlocii (ÎMM) în contextul sprijinului financiar. În contrast, articolele 4 și

5 din Legea nr.179/2019 oferă detalii criteriile de clasificare, dar nu se aliniază cu noile criterii propuse de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

2. **Incongruențe în aplicarea sprijinului:** În timp ce Legea nr.179/2019 se concentrează pe reglementarea generală a ÎMM, Legea nr.71/2023 detaliază măsurile specifice de sprijin, fără a face referire la adaptările necesare pentru a reflecta recomandările Uniunii Europene. Această discrepanță poate duce la o aplicare ineficientă a resurselor și la confuzie în rândul beneficiarilor;

3. **Lipsa unei viziuni integrate:** Proiectul de lege inițiat de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării vizează adaptarea criteriilor de clasificare a ÎMM la recomandările europene, însă actualele reglementări nu sunt corelate cu aceste propuneri. Aceasta sugerează că nu există o viziune integrată care să asigure coerența între diferitele acte normative.

Concluzie:

În concluzie, prevederile menționate nu sunt corelate între ele și nici nu sunt abordate coerent în PSPA 2025-2030, ceea ce subliniază necesitatea unei revizuirii a legislației pentru a asigura o aliniere adecvată cu recomandările Uniunii Europene. Este esențial ca PSPA să reflecte aceste criterii adaptate, pentru a facilita un sprijin eficient și coerent pentru întreprinderile mici și mijlocii din sectorul agricol.

Comentariile sectorului de porcine

Proiectul Programului Strategic al Politicii Agricole 2025-2030 la moment exclude sectorul de porcine.

➤ **Evaluarea proiectelor înainte de acordarea sprijinului financiar.**

Pentru o eficiență de trecere de la un sistem de subvenționare la modelul nou de finanțare în agricultură, trebuie de luat în calcul următoarele:

- **Introducerea unui mecanism de tranziție:** Schimbările să fie implementate treptat, oferind timp pentru adaptare pentru o perioadă de cel puțin 1-2 ani.
- **Simplificarea procesului:** Menținerea posibilității ca fermierii să înceapă investițiile înainte de aprobarea dosarelor, cu verificări ulterioare.
- **Instruire și asistență tehnică:** Organizarea de programe pentru pregătirea dosarelor și asistență tehnică accesibilă.
- **Digitalizarea procesului:** Utilizarea sistemelor digitale pentru analiza preliminară a dosarelor, reducând volumul de muncă al comisiei.
- **Subiectivismul** evaluării.

➤ **Subevaluarea sectorului de porcine în criteriile de selecție și finanțare**

Strategia urmărește adaptarea fermelor la cerințele pieței și creșterea competitivității prin diverse intervenții. Totuși, sectorul creșterii de suine este dezavantajat în criteriile de selecție pentru proiectele investiționale. Acesta primește doar 14 puncte în ordinea priorităților, fiind plasat pe penultimul loc în comparație cu alte sectoare zootehnice:

- **Bovine:** 22 puncte
- **Ovine și caprine:** 18 puncte
- **Apicultură:** 15 puncte
- **Porcine:** 14 puncte

Lipsa unui punctaj adecvat reduce șansele fermelor de producere de carne de porc de a accesa finanțări pentru modernizare și competitivitate.

➤ **Introducerea plăților directe pentru bunăstarea porcinelor**

Adoptarea plăților directe pentru bunăstarea animalelor, similară practicilor din România, poate stimula competitivitatea producătorilor locali. **Este esențial ca și carnea de porc să fie inclusă ca prioritate la plățile cuplate, alături de cea de vită și oaie, având în vedere rolul strategic al sectorului porcin în economia agricolă a Republicii Moldova.**

➤ **Condiții de eligibilitate pentru măsura INVEST11-02: Construcția sau modernizarea fermelor zootehnice**

În forma sa actuală, strategia restricționează sprijinul financiar exclusiv pentru gospodăriile mici, impunând o limită de eligibilitate de 300 UVM =1200 porci. **Solicităm excluderea acestei condiții specifice, creând astfel premise egale pentru toți producătorii de accesare a sprijinului și dezvoltare a capacităților de producție.**

➤ **Forma de sprijin, tipul de plată, valoarea și intensitatea acestuia pentru INVEST11-02: Construcția sau modernizarea fermelor zootehnice**

Din punctul nostru de vedere, valoarea maximă a sprijinului de 15 și 20 de milioane de lei nu reflectă în mod adecvat necesitățile reale ale sectorului de porcine. Intensitatea sprijinului public nerambursabil de **40%** pentru costurile eligibile și de **60%** pentru proiectele depuse de formele asociative este insuficientă pentru a răspunde nevoilor reale ale sectorului avicol. Solicităm majorarea acestor procente la **65%** pentru beneficiarii individuali și la **70%** pentru formele asociative, similar cu măsurile aplicate în România. Trebuie să menționăm că, deși în trecut intensitatea sprijinului post-investiție era de 50%, **în practică valoarea efectivă a sprijinului eligibil nu depășea 35% din valoarea totală a investiției**, datorită cheltuielilor suplimentare neeligibile, precum costurile cu manopera, transportul, supravegherea tehnică și altele. Aceste circumstanțe subliniază necesitatea ajustării procentajelor de sprijin pentru a reflecta mai corect realitățile economice și a stimula investițiile în sectorul de porcine.

➤ **INVEST21-01 – Sprijin pentru investiții în infrastructura de post-recoltare, depozitare și procesare a produselor agricole**

Propunem includerea specifică a sintagmei „nutrețuri combinate” în cadrul acestei măsuri, similar cu prevederile din România (măsura DR-22 – Investiții în condiționarea, depozitarea și procesarea produselor agricole și pomicole). Această ajustare este crucială pentru dezvoltarea sustenabilă a sectorului zootehnic din Republica Moldova.

1. **Subcapitolul 4.2 "Cerințe minime la depunerea proiectelor investiționale", punctul 4.23. "Criteriile de bază pentru selectarea proiectelor investiționale"** urmează a fi ajustat în sensul prioritizării mai favorabile a complexelor zootehnice de creștere a porcinelor, astfel încât acestea să poată acumula punctajul minim de 30 puncte pentru a trece de etapa de selecție.

Considerăm că în formula propusă, unde complexelor de creștere a porcinelor li se acordă doar 14 puncte, se creează nejustificat premise de descalificare a acestor producători de la accesarea finanțărilor investiționale.

Totodată, formulările actuale nu definesc criteriile de alocare a intervalului de punctaj, iar punctajul alocat propus, practic nu permite eligibilitatea modernizării fermelor.

Sectorul producerii cărnii de porc este în prezent într-o necesitate urgentă de modernizare cu scopul alinierii la cerințele Uniunii Europene pentru a putea deveni competitiv cu produsele de carne de porc din UE.

2. **În tot textul proiectului PSPA unde condițiile de eligibilitate pentru accesarea finanțărilor impun o capacitate stabilită pentru producere/procesare/prelucrare de cel puțin 50% ca producție proprie, urmează a fi revăzut acest plafon minim de 50%, în condițiile în care acest plafon este greu, dacă nu imposibil de atins și astfel va deveni dificilă accesarea finanțărilor/intervențiilor.**

Ca condiție favorabilă, propunem înlăturarea acestui plafon minim cu scopul de facilitare a accesării finanțărilor pentru proiecte inițiale de dezvoltare sau de extindere a capacităților fie de dezvoltare a noilor activități.

Cu titlu de exemplu, cumpărarea și punerea în funcțiune a unei mori în cadrul unui complex zootehnic, ar impune creșterea de către fermier a cerealelor necesare în cantități care să acopere minim de 50% din capacitatea de prelucrare a acelei mori, ceea ce nu este real.

3. **Pentru intervenția „sprijinul cuplat pentru venit – carne vită, mânzat și ovine” (PD11-07 – pagina 170 PSPA) solicităm includerea în lista a porcilor.**

Am constatat că porcii lipsesc cu desăvârșire din lista intervențiilor planificate conform PSPA. Cu toate acestea, considerăm că măsurile de sprijin actuale, stabilite prin Hotărârea Guvernului Nr. 492 din 12.07.2023 sunt relativ echitabile. **Prin aceasta se stabilesc plăți directe acordate unui fermier pentru fiecare kilogram de produs, la caz pentru carne de porcine în cuantum de 4 MDL per kilogram. Păstrarea acestei măsuri de intervenție, cel puțin în formula actuală, considerăm că se impune.**

De altfel, constatăm cu regret că prin PSPA se urmărește indirect, reducerea la minim, dacă nu chiar deloc, a ajutoarelor pentru sectorul zootehnic de creștere a porcilor, lucru care va duce la scăderea productivității în sector, dificultăți de operare a complexelor zootehnice în cauză, pierderea locurilor de muncă, creșterea prețului la carne de porc și sporirea importurilor.

4. **Punctul 5 din măsura de intervenție "PD11-07 Sprijin cuplat pentru venit - carne vită, mânzat și ovine" (pag. 170 PSPA) prevede noțiunea de "Registru al fermierilor". Aceeași noțiune se conține și în alte prevederi ale PSPA (4.2.4.3 Fermier înregistrat etc).**

Cu toate acestea, PSPA nu reglementează această noțiune ci doar prevede reglementarea acestui registru abia în anul 2027 de către MAIA/AIPA.

Propunem amânarea implementării acestei noțiuni, până la reglementarea acestuia prin acte normative corespunzătoare. În caz contrar, în situația în care condiția de sprijin impune înregistrarea fermierilor în acest registru, iar el nu există, acest lucru va duce la imposibilitatea acordării oricărui sprijin.

5. Punctul 5 din măsura de intervenție "PD11-07 Sprijin cuplat pentru venit - carne vită, mânzat și ovine" prevede că fermierul are obligația de a asigura animalele pentru care este solicitat sprijinul.

Considerăm că obligativitatea impunerii asigurării animalelor pentru care se solicită sprijin este o condiție disproporționată pentru fermieri, or, pe lângă faptul că aceasta presupune o promovare a intereselor asiguratorilor, ea va impune fermierii să cheltuiască sume impunătoare în acest scop, ceea ce va duce la creșterea prețului final al cărnii pe piața internă.

Solicităm excluderea obligației de asigurare a animalelor pentru care se cere sprijin, fie acoperirea acestor cheltuieli în interiorul măsurii de sprijin.

6. Pentru măsura de intervenție "SFL21-01 Îmbunătățirea planificării producției și adaptarea acesteia la cerere precum și finanțarea tehnologiilor adaptate la condițiile climatice aflate în schimbare" precum și "SFL 23-01 Sprijin pentru îmbunătățirea calității și siguranței produselor în vederea creșterii atractivității pentru consumatori" prevăd "grupurile de producători" ca subiecți ai măsurilor de intervenție.

În acest sens, fără a aduce atingere avantajelor cooperării între producători, reiterăm și dreptul fermierilor individuali de a beneficia de măsurile de intervenție și sprijin.

Condiția impunerii apartenenței la grupuri de producători este inoportună, or aceasta privează producătorii neaderanți la grupuri de producători de accesare a sprijinului, în condițiile în care un fermier individual poate dispune de capacitatea de implementare independentă a unui fond operațional și a unui program independent.

Considerăm că condiția propusă este anticoncurențială, or apartenența la grupuri de producători poate leza dreptul individual de implementare a unui model de administrare inovativ prin impunerea unei asocieri nedorite.

Solicităm în consecință să fie completate prevederile respective cu sintagmele "fermier individual și/ sau grup de producători".

7. Pentru măsura "INVEST11-02 Construcția sau modernizarea fermelor zootehnice" – se impune condiția de eligibilitate "Capacitățile stabilite pentru prelucrare/ procesare trebuie să fie în concordanță cu capacitatea proprie de producție a fermierului sau a grupului asociativ (cel puțin în proporție de 50%);"

Considerăm că capacitatea minimă stabilită în proporție de 50% este disproporționat de mare, care este practic imposibilă de atins ducând în consecință la imposibilitatea accesării sprijinului pentru investiții.

Propunem ca condiție favorabilă, înlăturarea acestui minim cu scopul de facilitare a accesării finanțării pentru proiecte inițiale de dezvoltare sau de extindere a capacităților fie de dezvoltare a noilor activități.

Tot în cadrul acestei măsuri, este prevăzută o condiție specifică potrivit căreia "vor fi sprijinite doar fermele cu un efectiv până la (capacități existente și cele dezvoltate în baza proiectului) - Ferme de suine 300UVM". **Aceasta înseamnă o capacitate de 1200 porcine, ceea ce exclude din start practic toate întreprinderile de creștere a porcinelor din Moldova.**

Considerăm discriminatorie această prevedere și anticipăm excluderea, prin aplicarea acestei condiții specifice, a celor mai multe ferme zootehnice din țară. Or, anume întreprinderile cu capacitate de gestionare a unui număr mai mare de capete de animale sunt în măsură să implementeze programe de dezvoltare a capacităților sporind lanțul de valorificare a capacităților proprii.

Solicităm excluderea acestei condiții specifice, creând astfel premise egale pentru toți producătorii de accesare a sprijinului și dezvoltare a capacităților de producție.

Totodată, în cadrul acestei măsuri, în calitate de acțiune eligibilă este prevăzută, pe lângă altele și "Achiziționarea animalelor de prăsilă (bovine, ovine/ caprine, alte specii)".

Cu toate că sintagma "alte specii" poate include și porcine, considerăm că pentru evitarea ambiguităților la implementarea măsurii de intervenție, **este oportun ca această acțiune să fie completată expres și cu "suine și vieri" în calitate de animale de prăsilă ce pot fi finanțate la modernizarea fermelor zootehnice.**

8. În cadrul măsurii "INVEST21-01 Sprijin pentru investiții în infrastructura de post-recoltare, depozitare și procesare a produselor Agricole" se impune condiția de eligibilitate "Capacitățile stabilite pentru prelucrare/ procesare trebuie să fie în concordanță cu capacitatea proprie de producție a fermierului sau a grupului asociativ (cel puțin în proporție de 50%);"

Considerăm că capacitatea minimă stabilită în proporție de 50% este disproporționat de mare și este practic imposibilă de atins ducând în consecință la imposibilitatea accesării sprijinului pentru investiții.

La Condiții de eligibilitate, solicităm excluderea cerinței conform căreia „capacitățile stabilite pentru prelucrare/procesare trebuie să fie în concordanță cu capacitatea proprie de producție a fermierului sau a grupului asociativ (de cel puțin 50% din propria producție)” pentru activitatea de producere a nutrețurilor combinate, precum și pentru stocarea cerealelor.

În general, propunem ca condiție favorabilă, înlăturarea acestui minim cu scopul de facilitare a accesării finanțării pentru proiecte inițiale de dezvoltare sau de extindere a capacităților fie de dezvoltare a noilor activități.

9. Studiind întregul text al PSPA constatăm că lipsește o măsură de sprijin valabilă în prezent, care presupune compensarea parțială a dobânzilor la creditele accesate pentru investițiile în dezvoltarea și modernizarea capacităților de producere a fermelor zootehnice.

Considerăm că această măsură de sprijin este importantă în mod special, dat fiind fluctuațiile ratelor dobânzilor la creditele bancare și nebankare.

Considerăm că acoperirea parțială a dobânzilor la creditele accesate pentru investiții nu doar că va permite securizarea financiară a fermierilor față de dobânzile în creștere ci va permite și diversificarea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii complexelor zootehnice, în special atunci când unele investiții nu sunt prevăzute expres în programele de sprijin dar care se impun pentru anumite scopuri legitime.

Prin urmare, solicităm analizarea oportunității includerii ca măsură de sprijin pentru investiții și această modalitate de compensare, existentă de altfel în prezent.

Concluzie:

În concluzie, prevederile menționate și criteriile de eligibilitate abordate în PSPA 2025-2030 practic exclud sectorul de porcine. Este imperativ ca această politică strategică pentru următorii cinci ani să fie revizuită astfel încât să cuprindă toate sectoarele agriculturii inclusiv cel de creștere a porcinelor în vederea alinierii la cerințele UE și asigurării competitivității produselor fabricate în Moldova pe piața Uniunii Europene .

Cu înaltă considerațiune,

Mariana RUFA
Director Executiv

Document semnat electronic. Pentru verificarea semnăturii a se accesa: <https://msign.gov.md>